

TERI QICHISHISHI

Buxoro viloyati Qorako'l tumanidagi . Qorako'l Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchilari.

Nuriddinova Gulnora

Hamroyeva To'xtagul

Jo'rayev Farrux

Usmonov Shoxjaxon

Annotatsiya: *Mazkur maqolada Teri qichishishi turlari bir biridan faqlash to'xtatish usullari, asorati dori vositalari bilan va zamonaviy davolash haqida fikrlar yuritilgan.*

Kalit so'zlar: *Allergologiya, endokrinologiya, infektologiya, psixiatriya va onkologiya, etiologiya, klinikasi, profilaktikasi, davolash usullari.*

Abstract: *In this article, the types of skin itching, the ways to stop itchiness, complications with drugs and modern treatment are discussed.*

Key words: *Allergology, endocrinology, infectology, psychiatry and oncology, etiology, clinic, prevention, treatment methods.*

Аннотация: *В данной статье рассмотрены виды кожного зуда, способы купирования зуда, осложнения при приеме лекарственных препаратов и современное лечение.*

Ключевые слова: *Аллергология, эндокринология, инфектология, психиатрия и онкология. этиология, клиника, профилактика, методы лечения.*

Teri qichishishi

Terining qichishi allergiya, teri kasalliklari, infeksiyalar, metabolizm, qon va psixika bilan bog'liq kasalliklarning umumiy alomatidir. U bir joyda lokalizatsiya qilinishi yoki bemorning butun tanasiga tarqalishi mumkin. Qichishish bilan birga simptomlar paydo bo'ladi: qizarish, yallig'lanish, chizish, toshmalar, asabiylashishning kuchayishi, uyqu buzilishi. Qichishish, ayniqsa, ruhiy kasallik bilan bog'liq bo'lsa, kayfiyatga, ishlashga katta ta'sir ko'rsatishi mumkin. Qichishishning sabablari boshqa tabiatning diagnostikasi orqali aniqlanadi: dermatologik tekshiruv, trikoskopiya, lyuminescent diagnostika, allergiya testlari, qirib tashlash, uni laboratoriyada mikroskop ostida tekshirish, terining biopsiyasi. Davolash muolajalarni o'tkazish, qichishish sababiga qarab dori-darmonlarni buyurishdan iborat. Bu farmakoterapiya, fizioterapiya, psixoterapiya bo'lishi mumkin.

Terining qichishishi nima?

Terining qichishi nafaqat dermatovenerologiya bilan bog'liq, balki tibbiyotning boshqa sohalari: allergologiya, endokrinologiya, infektologiya, psixiatriya va onkologiya uchun ham dolzarb bo'lgan muammodir. Anusdagi qichishish, jinsiy a'zolarning qichishishi XKK-10 (Xalqaro kasalliklar klassifikatsiyasi)ga muvofiq alohida kasalliklardir. Ko'pincha qichishish ayollarda uchraydi. Stress, ruhiy tushkunlik va og'riqli ruhiy holatlar, qiyin hayotiy vaziyatlar, gormonal nomutanosiblik holatlari (o'smirlarda, homilador ayollarda, menopauza davridagi ayollarda) xavf omillari bo'lib xizmat qiladi.

O'tkir va surunkali davri mavjud. O'tkir belgilar: to'satdan va qisqa muddatli, surunkali esa uzoq muddatli va charchatadigan. Teri shikastlanishi mahalliyashtirilgan va umumlashtirilgan bo'lishi mumkin. Shuningdek bir joyda to'plangan yoki butun tanaga tarqalgan bo'lishi mumkin. Uning to'rtta paydo bo'lish mexanizmi mavjud:

- Teri kasalliklari tufayli;
- Umumiy kasalliklar;
- Ruhiy kasalliklar;
- Asab tizimining shikastlanishi tufayli.

Qichishish sabablari

Bosh terisining qichishishi

Buning sababi soch va bosh terisi bilan bog'liq kasalliklardir. Shu bilan birga, terining taranglashgani, quruqshagan teri zarrachalarini ko'chishi (kepak), sochlarning yog'lashishi, terining juda ko'p yog' ishlab chiqarishi, sochlarning mo'rtlashishi, ba'zan to'kilish hissi paydo bo'ladi. Bularning barchasi kasallikning belgisidir. Soch va boshni yuvish uchun noto'g'ri tanlangan mahsulot (shampun, konditsioner, niqoblar) bunday alomatlarni sababi bo'lishi mumkin. Qichishish sabablari:

- yog' bezlari ishida buzilishlar;
- parazitlar bilan bog'liq kasalliklar: bit, burga va kanalarning chaqishi;
- mikoziar;
- soch tolalari bilan bog'liq muammolar: tugunli turdagi sochlar, idiopatik trikoklaziya;
- autoimmun kasalliklar;
- lishay kabi dermatozlar;
- umumiy kasalliklar, vitamin etishmasligi, zaharlanish.

Butun tanada qichishish

Butun tanada qichishish tizimli yoki dermatologik kasalliklar tufayli yuzaga kelishi mumkin. Ba'zida tozalik va shaxsiy gigiena qoidalariga rioya qilmaslik tufayli terining qichishi boshlanishi mumkin. Kamdan-kam hollarda yuvinadigan, iflos muhitda yashaydigan, uzoq vaqt davomida kiyimlarni yuvmaydigan, choyshabni almashtirmaydigan bemorlarda kuzatiladi. Ammo shunday holatlar borki keksa odamlarda qichishish infeksiyalar yoki parazitlar tufayli va homilador ayollarda qichishadigan dermatozlar tufayli paydo bo'ladi. Terining qichishishi bilan rivojlanadigan dermatologik kasalliklar:

- yallig'lanish jarayonlari;
- infeksiyalar;
- parazitlar: bitlar, teri osti kanallari, qo'tir;
- surunkali autoimmun kasalliklar;
- allergik reaksiyalar;
- genodermatoz, masalan, ixtioz;
- terining o'smali hosilalari

Dori-darmonlar ham terining qichishiga olib kelishi mumkin, bu odatda preparatning nojo'ya tasirida haqida yo'riqnomasida yozilgan bo'ladi. Ba'zi dorilar boshqalarga qaraganda ko'proq qichishishni keltirib chiqaradi. Gormonlar, opioidlar, APF ingibitorlar, antiaritmiklar, antipodagra dorilar shular jumlasidandir. Surunkali kasalliklar tufayli ham qichishish hissi paydo bo'lishi mumkin:

- endokrinologiya kasalliklari;
- jigar va buyraklar kasalliklari;
- infeksiyalar: OIV, qurtlar;
- qon kasalliklari;
- ruhiy kasalliklar: obsesif-kompulsiv buzilishlar, turli darajadagi depressiya, nevrozlar.

Ko'z sohasida qichishish

Qovoqlarining qichishishi yuqorida sanab o'tilgan teri kasalliklari, infeksiyalar, tizimli kasalliklar tufayli boshlanishi mumkin. Ammo ko'pincha ko'zlar o'ziga xos ko'z kasalliklari yoki ularning muntazam haddan tashqari zo'riqishi tufayli qichishadi. Kontakt linzalardan foydalanadigan yoki kimyoviy moddalar, chang bilan ishlaydigan, himoya vositalaridan foydalanmasdan ishlaydigan odamlar, allergiya bilan og'riydigan va immuniteti zaif bemorlarning ko'zi qichishishga ko'proq moyil bo'ladi. Ko'zlarning qichishishi, ular atrofidagi terining sababidan bo'lsa:

- ko'zning shikastlanishi: begona jismlarning kirib borishi, turli darajadagi kuyishlar, mexanik shikastlanishlar;
- yallig'lanish va yallig'lanishga oid kasalliklari: govmijsa yallig'lanishi, keratit, blefarit, konyunktivit, meybomit;
- parazitlar kasalliklar: demodikoz, dirofilarioz;
- allergik reaksiyalar: qovoq dermatiti, pollinozlar;
- ko'z va uning atrofidagi boshqa kasalliklar: charchoq, katarakt, quruq ko'z sindromi.

Teri qichishishi diagnostikasi

Tibbiyotning turli sohalariga tegishli bo'lgan tanadagi turli kasalliklar tufayli teri qichishi mumkin. Ularni davolashda terini davolovchi shifokorlar, venerologlar, psixiatrlar, endokrin tizim bilan ishlaydigan shifokorlar, onkologlar, allergologlar, immunologlar, parazitologlar shug'ullanadilar. Buning sabablarini ko'ruv va tekshiruvdan so'ng aniqlash mumkin. Bunda tananing qaysi qismi ekanligi, hosilalar (vezikullar, papulalar, pustulalar, qichima, qo'tirlar, qobiqlar) aniqlanadi, belgilar tekshiriladi. Qichishish joyining paydo bo'lish tabiatiga ko'ra, diagnostika usullari quyidagilardan iborat:

- Dastlab tana va boshning soch bilan qoplangan joylarini tekshiriladi. Bunda asboblar qo'llaniladi: Vud lampasi, dermatoskop, trikoskop. Bunda terining holati, tashqi ko'rinishini baholash, parazitlarning mavjudligi, sochlarning holati va ularning sifati ifodalanadi. Xavflilik darajasini aniqlash uchun shifokor shkala va so'rovnomalardan foydalanadi. Barcha belgilarni o'rganish orqali taxminiy tashxis qo'yiladi.

- Laboratoriya tashxisi. Agar shifokor qichishishning tabiati muntazam ekanligiga shubha qilsa, u holda laboratoriyada qonda kreatinin, qalqonsimon bez gormonlari, qondagi qand miqdori, jigar fermentlari va mochevina miqdorini aniqlaydi. Teri namunalarini yig'ib olgandan so'ng, u mikroskop ostida tekshiriladi, axlatdan glistlar qoldig'ini tahlil qilish,

vitaminlar, og'ir metallar darajasini tekshirish uchun sochlar yig'iladi. Gepatit, OIV uchun tahlil qilinadi.

- Ko'z tashxisi. Dastlabki tekshiruv ko'zning biomikroskopiyasi, tonometriyadan iborat. Agar qo'shimcha tadqiqotlar zarur bo'lsa, u holda fluorestsein bilan instilatsiya testi o'tkaziladi.

- Allergiyani aniqlash uchun tashxis. Asosiy tashxis qondagi allergenlar uchun qon testlari, gistamin, umumiy IgE, atopiya testlaridan iborat.

- Diagnostikaning boshqa turlari. Agar standart usullardan keyin sabab noaniq bo'lib qolsa, u holda ichki organlarning kasalliklarini istisno qilish uchun jigar va buyraklarning ultratovush tekshiruvi buyuriladi. Ba'zida terining biopsiyasi talab qilinadi.

Teri qichishishini davolash

Terini davolash

Teri turini davolash tashqi ko'rinish, asoratlar, parallel kasalliklarning asosiy sabablariga muvofiq belgilanadi. Bunga qarab, dorilar tanlanadi, fizioterapiya yoki psixolog bilan mashg'ulotlar, mahalliy terapiya buyuriladi. Davolash uchun bemor o'z dietasini o'zgartirishi, allergenlarni, shirinliklarni istisno qilishi, sintetik va qo'pol matolarni kiyishdan bosh tortishi, quruq teriga yordam beradigan sovun, dush jeli va boshqa shaxsiy gigiena vositalaridan foydalanmasligi kerak. Bundan tashqari, bemorga stressli vaziyatlardan qochish, terining ta'sirlangan joylarini qashish va terini namlash tavsiya etiladi.

Teri qichishishi terapiyasi va davolash.

- Topikal turdagi terapiya. Zararlangan terida qashishning oldini olish uchun ishlatiladi. Bular topikal steroidlar, muzlatgichlar, lokal anestetiklar. Ular kremlar, kukunlar, malhamlar, eritmalar shaklida bo'ladi.

- Dorilar. Dori-darmonlar simptomning kelib chiqishini hisobga olgan holda buyuriladi: vitaminlar, immunitetni saqlash uchun preparatlar, mikroblarga qarshi preparatlar, glyukokortikosteroidlar, antidepressantlar, opioid tipidagi analgetiklar.

- Fizioterapiya bilan davolash. Teri qichishi bilan PUVA terapiyasi, PUVA vannalari, UFO, lazer terapiyasi, ultrafonoforez, elektrosonr samarali bo'ladi. Tinchlantiruvchi usullar ham qo'llaniladi: mashqlar bilan davolash, tasalli beruvchi vannalar (qarag'ay, marvarid, valerian), igna bilan terapiya.

- Psixoterapevt bilan mashg'ulotlar. Psixolog bilan shaxsiy yoki guruhda, autotrening, kognitiv-xulq-atvor terapiyasi kabi mashg'ulotlar. Beixtiyoriy qashishdan xalos qiladi, uyquni va vaziyatlarni og'ir qabul qilishni yaxshilaydi, asabiylikni pasaytiradi va hayotning ijobiy ta'sirini oshiradi.

Boshning qichishishini davolash

Bosh terisining qichishishidan xalos bo'lish uchun siz ushbu alomatni keltirib chiqaradigan kasallikni davolashingiz yoki kasallikning chekinishiga erishishingiz kerak. Terapiyadan so'ng, shifokor tavsiyasiga ko'ra, mos kosmetika tanlanadi: shampunlar, niqoblar, yog'lar, konditsionerlar. Alomatlarga, kasallikning umumiy tasviriga asoslanib, shifokor inyeksiyalarni, muz massajini, elektr toki bilan davolashni va lazerni qo'llashni

buyurishi mumkin. Agar qazg'oq va dermatit belgilari aniqlansa, zamurug'larga qarshi shampunlar buyuriladi. Bosh terisida bitlar paydo bo'lganda, shifokor bu parazitlarga qarshi vositalarni buyuradi.

Ko'z qichishini davolash

Ko'z turi boshqalarga qaraganda boshqacha davolanadi, terapiya ko'proq mahalliy va bir joyga qaratilgan bo'ladi. Davolash davrida siz kontakt linzalari, kosmetika va parvarish mahsulotlaridan foydalanishni to'xtatishingiz va changdan ehtiyot bo'lishingiz kerak. Shifokorlar tayinlaydi:

• Ko'z tomchilari: antibakterial, antiiallergik, "sun'iy ko'z yoshlari" preparatlari, steroidlar;

- Ko'z qovog'iga surtiladigan malhamlar;
- Konyunktivit bilan antiseptik va qurituvchi vositalar bilan davolash buyuriladi;
- Demodikoz bilan - ko'z qovog'ining kiprik tagi qismiga ishlov beriladi;
- Kuyganda, jarohatlanganda kon'yunktivit xaltasi yuviladi;
- Fizioterapiya: UVCh, magnit terapiyasi, magnetoforez, lazer terapiyasi.

Agar kerak bo'lsa, ko'zga tushgan begona jismlarni olib tashlash va katarakt kabi jiddiy ko'z kasalliklari uchun jarrohlik aralashuvi uchun operatsiyalar amalga oshiriladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

SHavkat Mirziyoev "Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz" Toshkent – "O'zbekiston"-2018.

2. SHavkat Mirziyoev "Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy baxodir" Toshkent – "O'zbekiston"-2018.

3. SHavkat Mirziyoev "Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz". Toshkent – "O'zbekiston"-2016.

4. SHavkat Mirziyoev "Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik - har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak" Toshkent – "O'zbekiston"-2017

E.H.Eshboev, Ya.M.Fayziev. «Teri va tanosil kasalliklari». 2. Internet saytlari: 1. <http://www.bmn.com/> 2. www.med.uz. 3. www.lex.uz. 4. www.medical.ru. 5. www.ziyonet.uz.